

A KÚRIA
mint felülvizsgálati bíróság

Gfv.VII.30.038/2015/5.szám

A Kúria mint felülvizsgálati bíróság az Imre Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Imre András ügyvéd) által képviselt felperesnek az SBGK Ügyvédi Iroda ügyintéző: dr. Bajkai István ügyvéd által képviselt alperes ellen általános szerződési feltételekhez kapcsolódó törvényi vélelem megdöntése iránt a Fővárosi Törvényszéken 4.G.44.617/2014. számon folyamatban volt és a Fővárosi Ítéltábla 5.Pf.21.785/2014/4. számú jogerős ítéletével befejezett perben a jogerős ítélet ellen a felperes által előterjesztett felülvizsgálati kérelem folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

r é s z í t é l e t e t:

A Kúria a jogerős ítéletet az alperes fellebbezésében tételesen, a 2014. évi XXXVIII. törvény hatálya alá tartozónak minősített általános szerződési feltételekre vonatkozó rendelkezései körében - a perköltségre is kiterjedően - hatályon kívül helyezi, és e körben a másodfokú bíróságot új eljárásra, új határozat hozatalára utasítja. Egyebekben a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Megállapítja, hogy a felülvizsgálati eljárásban a felperesnek 4.135.000 (négymilliószázharminc-ötezer) Ft, az alperesnek 635.000 (hatszázharminc-ötezer) Ft felülvizsgálati eljárási költsége merült fel.

Ez ellen a részítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes az általa kötött deviza alapú pénzügyi lízingszerződések részeként üzletszabályzatokat alkalmazott. Ezek egyes rendelkezései

lehetővé tették a pénzügyi lízingszerződésekben szereplő kamatok, díjak és költségek egyoldalú módosítását.

A felperes keresetében annak megállapítását kérte a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: Törvény) 6. §-a és 8. § (1) bekezdés a) pontja alapján, hogy az általa megkötött deviza alapú fogyasztói pénzügyi lízingszerződések részévé vált általános szerződési feltételeknek (a továbbiakban: ÁSZF) az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó kikötései megfelelnek a Törvény 4. § (1) bekezdése szerinti valamennyi feltételnek, így azok tisztességesek és érvényesek.

Kérte a tárgyalás felfüggesztését a Pp. 155/A. §-ában, illetve a Pp. 155/B. §-ára foglaltakra hivatkozással.

Az alperes a kereset elutasítását kérte.

Az elsőfokú bíróság a Pp. 155/B. §-a alapján az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezte, egyidejűleg a per tárgyalását felfüggesztette.

Az Alkotmánybíróság a 34/2014.(XI.14.) AB határozatával (a továbbiakban: AB határozat1) a Törvény egésze, valamint az 1. § (1)-(3) és (6)-(7) bekezdései, a 4-15. §-ai, valamint a 19. §-a alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló bírói kezdeményezést elutasította.

Az elsőfokú bíróság az ezt követően meghozott ítéletével az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése iránti kérelmet és a keresetet is elutasította.

Az elsőfokú bíróság ítélete indokolásában egyenként foglalt állást a különböző időszakokban alkalmazott ÁSZF rendelkezések tekintetében a körben, hogy a felperes keresete milyen okból nem helytálló. Ítéletében a per tárgyává tett ÁSZF rendelkezések nagy részét a Törvény hatálya alá tartozónak találta, és úgy ítélte, hogy azok nem felelnek meg a Törvény 4. § (1) bekezdés a) - g) pontjaiban szabályozott, általa tételesen vizsgált egyes elveknek. Ugyanakkor a perbe vitt ÁSZF rendelkezések közül több tekintetében úgy ítélte, hogy azok nem tartoznak a Törvény hatálya alá, mivel nem a kamat, költség, díj egyoldalú módosítását teszik lehetővé, nem azzal kapcsolatosak.

A felperes és az alperes fellebbezései folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett rendelkezését helybenhagyta, „fellebbezett indokolását saját ítélete indokolásában foglaltak szerint részben megváltoztatta”.

Más indokolás mellett egyetértett azzal, hogy az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének feltételei nem állnak

fenn.

A jogvita érdemében kifejtette: a Törvény hatálya alá tartozó szerződéses rendelkezés fogalma alatt a követelmények teljesülése szempontjából releváns és ezért egybetartozó kitételek összességét kell érteni. Az egyoldalú szerződésmódosításról szóló értesítésre és a felmondásra vonatkozó szerződéses rendelkezéseket is az egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó szerződési feltételek részeként kell értékelni.

A szerződési feltétel akkor is egyoldalú kamat-, díj-, és költségemelést tesz lehetővé, ha szövegszerűen nem a felperes egyoldalú jogosultságát deklarálja, de tartalma szerint a fogyasztó fizetési kötelezettségének a felperes által eldöntött emelését eredményezi. Ez azokra a szerződési feltételekre vonatkozik, amelyekből a fogyasztónak a szerződéskötéskor fizetési kötelezettsége még nem keletkezett, viszont a szerződés hatálya alatt ez többször is bekövetkezhetett. A másodfokú bíróság szerint mindezek alapján a Törvény hatálya alá tartoznak a lízingtárgy vételárának emelkedése miatti lízingdíj emelésére, a fogyasztó fizetési késedelme esetén a felperes által a fogyasztónak küldendő felszólítás mindenkor Hirdetmény szerinti díjára, a késedelmi kamat mindenkor Hirdetmény szerinti mértékére, a szerződéskötés után felmerült közterhek és költségek – ideértve a biztosítási szerződéssel kapcsolatos költségekre vonatkozó rendelkezést is – fogyasztóra történő áthárítására, a szerződésmódosítás (előtörlesztés) mindenkor Hirdetmény szerinti díjára, a mindenkor Üzletszabályzat és Hirdetmény szerződés részévé válására és a szerződésben nem szabályozott kérdésekben való alkalmazására, a kamatkedvezmény mértékének és feltételeinek a mindenkor Hirdetmény szerinti változtathatóságára és a késedelem alatti megszüntethetőségére, felfüggeszthetőségére, a monitoringdíj mindenkor Hirdetmény szerinti mértékére, a kamatkedvezmény megszűnése esetén a kamatfelár emelhetőségére vonatkozó szerződési feltételek.

A másodfokú bíróság szerint az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a fogalommeghatározások, a szerződések egyedi részei, az árfolyam-különbözet elszámolásának, az árfolyamkockázat és a tulajdonszerzési illeték viselésének, valamint a lízingtárgy használatával kapcsolatos, nem a felperestől függően emelt költségek viselésének szabályai, továbbá a fogyasztó elfogadó nyilatkozatát is igénylő szerződéses rendelkezések nem tartoznak a Törvény hatálya alá.

Sem a Törvény hatálya alá tartozónak, sem a Törvény hatálya alá nem tartozónak ítélt, vitatott ÁSZF rendelkezések tekintetében nem jelölte meg tételesen a másodfokú bíróság, hogy melyik rendelkezést sorolja az adott csoportba.

Az elsőfokú bíróság által is a Törvény hatálya alá tartozónak ítélt ÁSZF rendelkezések vizsgálata körében a másodfokú bíróság abból indult ki, hogy a Törvény 4. § (1) bekezdésében írt követelmények tartalmára nem a 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény és a 2/2014. PJE

határozatban foglaltak az irányadók, hanem - az Alaptörvény 28. cikke alapján - a Törvény miniszteri indokolásából kell kiindulni. Utalt arra, hogy a felperes fellebbezésében nem vonta kétségbe annak az elsőfokú ítéleti indokolásnak a helyességét, miszerint a perbeli ÁSZF rendelkezések a változás mértékét és a módosítás mechanizmusát nem tartalmazzák. A másodfokú bíróság szerint ezért a hiányos tartalmú szerződési rendelkezések nem lehetnek érthetőek, egyértelműek és átláthatóak. Hangsúlyozta, teljes körű, az egyoldalú szerződésmódosítás jogának tartalmára is kiterjedő szerződéses szabályozás lehetséges lett volna. Ilyen átlátható és egyértelmű szabályozás hiányában a felperes által alkalmazott ÁSZF rendelkezések egyik időszakban sem feleltek meg a Törvény 4. § (1) bekezdés a) pontja és e) pontja szerinti követelményeknek. E körben tehát érdemben maradéktalanul egyetértett az elsőfokú bírósággal abban, hogy az elsőfokú bíróság által a Törvény hatálya alá tartozónak ítélt ÁSZF rendelkezések tisztességtelenek.

A jogerős ítélet ellen előterjesztett felülvizsgálati kérelmében a felperes a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és elsődlegesen a másodfokú bíróság új eljárásra, új határozat hozatalára utasítását, másodlagosan a kereseti kérelmének helytadó ítélet meghozatalát kérte. Álláspontja szerint a jogerős ítélet sérti a Pp. 220. § (1) bekezdés d) pontját, 221. § (1) bekezdését, 206. § (1) bekezdését, valamint a Törvény 4. § (1) bekezdésének a)-g) pontjait.

Elsődlegesen azért kérte a jogerős ítélet hatályon kívül helyezése mellett a másodfokú bíróság új eljárásra, új határozat hozatalára utasítását, mert az - álláspontja szerint - érdemi felülbírálatra alkalmatlan. A másodfokú bíróság ugyanis - az elsőfokú bírósággal ellentétben - nem jelölte meg beazonosítható módon, hogy pontosan mely ÁSZF rendelkezéseket tekintette a Törvény hatálya alá tartozónak, illetve melyeket nem. Álláspontja szerint a jogerős ítélet ezzel kapcsolatos felsorolása ellentmondásokat is tartalmaz. Másodlagosan arra hivatkozott, hogy a jogerős ítélet alaptörvényellenes, mivel figyelmen kívül hagyja az egyes ÁSZF-ek közzétételekor hatályos jogszabályi rendelkezéseket. A bíróságoknak a Törvény 11. §-a alapján lefolytatott perben nem kizárólag a Törvény 4. §-át kell alkalmazniuk, hanem a vonatkozó magyar és uniós jogi rendelkezéseket is. Utalt arra, hogy a jogerős ítélet a Pp. 239. §-án keresztül érvényesülő Pp. 221. § (1) bekezdésébe ütközik, mivel a másodfokú bíróság csak a Törvény 4. § (1) bekezdés e) pontja tekintetében bírálta felül az elsőfokú ítéletet, a felperes által sérelmezett további hat alapelv vonatkozásában a fellebbezés lényegében elbírálatlan maradt.

Kifejtette, a keresetben megjelölt ÁSZF rendelkezések a mindenkor hatályos jogszabályoknak megfeleltek, ezért azok tisztességtelensége a Ptk. 209. § (6) bekezdése alapján nem lett volna vizsgálható.

A felperes szerint a másodfokú bíróság mindezek alapján a Pp. 206.

§ (1) bekezdésébe ütköző módon, tévesen alkalmazta a Törvény 4. § (1) bekezdés a)-g) pontjában foglaltakat. Ezen jogszabályi rendelkezések helyes értelmezése esetén csak és kizárólag arra a következtetésre juthatott volna, hogy a perbeli ÁSZF-ek mindenben megfelelnek a törvényi követelményeknek.

A felperes felülvizsgálati kérelmében - fenntartva korábbi indítványát - úgy ítélte, a Pp. 155/A. §-a alapján az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének feltételei fennállnak.

Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte.

A Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (2) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta felül. E körben a Kúria hangsúlyozza, hogy nem tekinthetők joghatályosan előterjesztettnek azok az általánosan tett előadások, amelyekben a felperes kizárólag az első- és a másodfokú eljárásban előterjesztett beadványai tartalmára utalt (BH 1995. 99., BH 1998. 558., BH 2009. 122.).

A Kúria úgy ítélte, a jogerős ítélet érdemi felülvizsgálatra alkalmas az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése szükségességének, illetve a mindkét fokú bíróság által a Törvény hatálya alá tartozónak minősített ÁSZF rendelkezések tisztességtelenségének megítélése körében. Érdemi felülvizsgálatra alkalmatlan viszont abban a tekintetben, hogy az alperes fellebbezésében tételesen vitatott ÁSZF rendelkezések közül melyek tartoznak a Törvény hatálya alá. A Pp. 270. § (1) bekezdése folytán megfelelően irányadó Pp. 213. § (2) bekezdésében foglaltak szerint azonban a részítélet meghozatalának a feltételei fennállnak.

I. Az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének szükségessége

A Kúria a felülvizsgálati kérelemben szereplő sorrendtől eltérve először az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének szükségességével foglalkozott. Ha ugyanis az EUMSZ 267. cikk (3) bekezdése szerinti kötelezettségének feltételei fennállnak, az a további kérdések vizsgálatát - az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EU Bíróság) határozatának meghozataláig - kizárta volna.

A Kúria osztotta a másodfokú bíróság azon jogi álláspontját, amelyet az alperesperbeli szerepének megítélése kapcsán az AB határozat1-ben írtakra hivatkozva kifejtett. Ezeket az érveket a felülvizsgálati kérelem benyújtását követően meghozott 2/2015. (II.2.) AB határozat (a továbbiakban AB határozat2) további érvekkel egészítette ki. E két határozat alkotmányossági szempontból egyértelműen állást foglalt - a felülvizsgálati kérelem által vitatott körben - az alperesperbeli szerepéről. Az AB

határozat2-ben kifejtettek szerint az alperesa fogyasztók (a gyengébb fél) érdekében vesz részt alperesként a perben, nem az egyik hatalmi ágat jeleníti meg, hanem magánjogi jogalanyként segíti elő a perek mihamarabbi befejezését. A határozatban írtak szerint nincs jelentősége, hogy az alperes vagy annak valamely szerve az alperes (Indokolás, [38]). A felperes felülvizsgálati kérelemben kifejtett álláspontja szerint az alperesközvetlen, kizárólagos részvétele a perben csak akkor lenne indokolt, ha a fogyasztók érdekeinek védelméről más módon nem lehetne gondoskodni. Az AB határozat2 egyértelművé teszi e feltétel fennállását, hiszen az ott kifejtettek szerint a per tárgyává tett fogyasztói szerződések olyan közgazdasági, szociális, összetársadalmi problémát jelentenek, ami több ezer egyedi bírósági eljárás keretében hatékonyan nem lenne kezelhető. Ezért indokolt volt egy olyan jogalkotói megoldás alkalmazása, amely a hagyományos perjogi lehetőségen belül, annak kereteit nem túllépve teremti meg a jogviták gyors és hatékony befejezésének lehetőségét, érvényre juttatva ezzel a közérdek védelmét (Indokolás, [41]).

Az AB határozat2 abban a kérdésben is megerősítette az AB határozat1-ben írtakat, miszerint a Törvény által megalkotott perjogi konstrukció nem korlátozza a Pp. által szabályozott bizonyítási eszközök alkalmazásának lehetőségét (Indokolás, [71]), az eljáró bíró feladata annak eldöntése, hogy a bizonyításra milyen körben, terjedelemben van szükség (Indokolás, [72]). A perbeli jogkérdés eldöntéséhez szakértő igénybevétele csak kivételes esetben válhat szükségessé, a tanúbizonyítás pedig szükségtelen (Indokolás, [73]).

Önmagában az a tény, hogy a Törvény támadott rendelkezéseit az Alkotmánybíróság nem találta alaptörvény-ellenesnek, nem zárja ki annak elméleti lehetőségét, hogy a bíróság előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezzen, ha annak az EUMSZ szerinti feltételei megvalósulnak. Ezen feltételek megvalósulása azonban a Kúria megítélése szerint sem állapítható meg. Ezért egyetértett a perben eljáró bíróságokkal abban, hogy előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése az adott ügyben nem volt indokolt sem a felperes által megjelölt körben, sem azon kívül eső kérdésekben. A Kúria a kifejtettekre tekintettel maga sem kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárást, ennek indokait az alábbiakban foglalja össze. Rögzíti ugyanakkor: a felperes ezen indítványa semmilyen vonatkozásban nem volt jogszerűen „pergátló kifogásként” értékelhető.

A felperes felülvizsgálati kérelmében – ahogy az eljárás során is – részben az Európai Parlament és a Tanács a lakóingatlanokhoz kapcsolódó fogyasztói hitelmegállapodásokról szóló 2014/17/EU irányelv (a továbbiakban: 2014/17/EU irányelv) 23. cikk (5) bekezdésének, részben a fogyasztókkal kötött szerződésekben

alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 93/13/EGK irányelv (a továbbiakban: Fogyasztói Irányelv) 1. cikk (2) bekezdésének, 4. cikk (1) bekezdésének, 7. cikkének és 8. cikkének helyes értelmezésével kapcsolatban tartotta fenn az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére irányuló indítványát, illetve vitatta az ezzel összefüggésben a jogerős ítéletben kifejtetteket. Szükségesnek tartotta tisztázni az állam szerepének uniós megítélését is.

Az alperes- két alkotmánybírószámi határozattal is nem alaptörvény-ellenesnek minősített - perbeli szerepe a Kúria megítélése szerint sem vet fel ésszerű kételyeket a vonatkozó uniós szabályozással összefüggésben, ezzel kapcsolatos álláspontját a Kúria nem elkülönülten, hanem a Fogyasztói Irányelv 4. cikk (1) bekezdésével, 7. cikkével, és 8. cikkével összefüggésben fejti ki. A Kúria megítélése szerint a másodfokú bíróság ítéletében az állam szerepével összefüggésben kifejtettek nem sértik a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott Pp. 206. § (1) bekezdésében, illetve a 221. §-ban írtakat.

A felperes felülvizsgálati kérelme utolsó oldalán hivatkozott arra is, hogy a Törvény eljárásjogi rendelkezéseit ellentétesnek tartja az Európai Emberi Jogi Egyezmény 6. cikkében írtakkal, illetve az Alapjogi Charta 47. cikkében foglaltakkal. E körben azonban álláspontját nem fejtette ki, így jelen ügyben e kérdéssel érdemben nem foglalkozott a Kúria, de az ezzel kapcsolatos álláspontját a Gfv.VII.30.360/2014/7. sz., Gfv.VII.30.387/2014/6. sz. határozatokban már részletesen kifejtette. A felperes felülvizsgálati kérelme 22. oldalán ugyancsak - indokolás nélkül - hivatkozott a Fogyasztói Irányelv 5. cikkében írtak sérelmére, amellyel a Kúria a jelen ügyben érdemben ugyancsak nem foglalkozhatott, de ezzel kapcsolatos álláspontja a Gfv.VII.30.035/2015/5. számú ítéletben kifejtettekben megállapítható.

a) A 2014/17/EU irányelv sérelme

A felperes álláspontja szerint a Törvény visszaható hatállyal minősít szerződéses kikötéseket tisztességtelennek, ami ellentétes a 2014/17/EU irányelv általános céljával, alapelveivel és a 23. cikk (5) bekezdésének rendelkezésével.

A hivatkozott irányelv kihirdetésére a Hivatalos Lap 2014. február 28-i számában került sor (HL L 60., 2014.02.28., 34. o.), és 49. cikke úgy rendelkezik, hogy a Hivatalos Lapban történő kihirdetését követő huszadik napon lép hatályba. A 2014/17/EU irányelv 42. cikk (1) bekezdése értelmében a tagállamok az irányelvnek történő megfeleléshez szükséges rendelkezéseket 2016. március 21-ig fogadják el és hirdetik ki, a 42. cikk (2) bekezdése szerint ezeket

a rendelkezéseket 2016. március 21-től alkalmazzák. A 2014/17/EU irányelv 43. cikke kimondja, az irányelv nem alkalmazandó azokra a hitelmegállapodásokra, amelyek 2016. március 21. előtt „léteztek”, vagyis megkötésre kerültek.

A 2014/17/EU irányelv átültetésére meghatározott határidő még nem telt el. Az EU Bíróságának joggyakorlata értelmében a tagállamoknak nem lehet felróni, hogy nem ültették át saját jogrendjükbe az adott irányelvet azt megelőzően, hogy az erre megszabott határidő lejárt volna (C-129/96. sz. Inter-Environnement Wallonie ügy, 43. pont). Az EU Bíróság ugyanakkor azt is nyilvánvalóvá tette, hogy a tagállamoknak az irányelv hatályba lépése és az átültetésre előírt határidő közötti időszakban is tartózkodniuk kell az olyan rendelkezések meghozatalától, amelyek az irányelvben meghatározott cél elérését komolyan vagy jelentősen veszélyeztetik, függetlenül attól, hogy a kérdéses tagállami rendelkezések az adott irányelv átültetését célozzák-e vagy sem (C-261/07. sz. VTB-VAB NV ügy, 34-39. pontok és az ott hivatkozott további joggyakorlat).

Ennek megfelelően a tagállami bíróságoknak nem azt kell vizsgálniuk, hogy az irányelv átültetésére nyitva álló időben az adott tagállam fenntart-e vagy elfogad-e olyan rendelkezéseket, amelyek az irányelv egyes előírásaival nem összeegyeztethetők, hanem azt, hogy ezek a tagállami rendelkezések komolyan vagy jelentősen veszélyeztetik-e az irányelv által elérni kívánt cél megvalósítását.

A 2014/17/EU irányelv 1. cikke úgy fogalmaz, hogy az irányelv közös keretet hoz létre a lakóingatlanhoz kapcsolódó, jelzáloggal vagy más módon biztosított fogyasztói hitelmegállapodásokra vonatkozó tagállami rendelkezések egyes részeire, illetve bizonyos prudenciális és felügyeleti követelményekre vonatkozóan. A Törvény rendelkezései ezeknek a célkitűzéseknek a megvalósulását semmilyen formában nem érintik, mert nem zárják ki és nem teszik lehetetlenné megfelelő átültető intézkedések határidőben történő elfogadását és kihirdetését, illetve nem vonják el az irányelv hatálya alá tartozó hitelmegállapodások körében sem a fogyasztó, sem a hitelező irányelv által biztosított jogait, és nem teszik lehetetlenné azok érvényesítését.

A fentiek alapján a Kúria egyetért a másodfokú bírósággal abban, hogy a Törvény nem tartalmaz a 2014/17/EU irányelvvel összeegyeztethetetlen szabályozást és az irányelv célkitűzéseinek megvalósulását sem veszélyezteti.

b) A Fogyasztói Irányelv 1. cikk (2) bekezdésének alkalmazhatósága

A felperes e körben arra hivatkozott, hogy a perben vizsgált általános szerződési feltételeik jogszabályi rendelkezéseket

tükröznek vissza, ezért nem tartoznak a Fogyasztói Irányelv hatálya alá, és tisztességességük nem vizsgálható.

A Fogyasztói Irányelv 1. cikk (2) bekezdése értelmében azok a feltételek, amelyek kötelező erejű törvényi vagy rendeleti rendelkezéseket tükröznek, nem tartoznak az irányelv hatálya alá.

Az EU Bíróságának joggyakorlata értelmében e rendelkezés olyan szerződési feltételekre vonatkozik, amelyek a szerződő felek választásától függetlenül alkalmazandó nemzeti jogi rendelkezéseket tükröznek, vagy automatikusan, vagyis a felek ilyen irányú eltérő megállapodása hiányában alkalmazandóak (C-92/11. sz. RWE Vertrieb AG ügy, 26. pont; C-34/13. sz. Kušionová ügy, 78-79. pontok). A megfogalmazásból egyértelmű, hogy a kötelező erejű törvényi vagy rendeleti előírásoknak a vitatott szerződési feltétel tartalmát kell meghatározniuk olyan egyértelműséggel, hogy az a felek döntése ellenére vagy annak hiányában is a szerződés részévé válhasson. A felperes által hivatkozott jogszabályi rendelkezések, amelyek a szerződéskötés előtti tájékoztatásra vagy a szerződés kötelező tartalmi elemeire tartalmazznak előírásokat, illetve bizonyos szerződési feltételek alkalmazására nyújtanak lehetőséget, nem határoznak meg olyan konkrét szerződési tartalmat, amely a felek rendelkezése ellenére vagy annak hiányában a szerződés részévé válhat.

A Kúria osztja a másodfokú bíróság álláspontját, miszerint ezen jogszabályhelyekhez kapcsolódó szerződési feltételek nem esnek a Fogyasztói Irányelv 1. cikk (2) bekezdésének hatálya alá, így tisztességességük az uniós jog alapján vizsgálható.

A Fogyasztói Irányelv 4. cikk (2) bekezdése a fogyasztói szerződés feltételeivel szemben a világosság és érthetőség követelményét fogalmazza meg. Az EU Bíróság az irányelv 4. cikk (2) bekezdésének értelmezése során úgy foglalt állást, hogy azon követelmény alatt, amely szerint a szerződési feltételnek világosnak és érthetőnek kell lennie, nem kizárólag azt kell érteni, hogy az érintett feltételnek nyelvtani szempontból kell érthetőnek lennie a fogyasztó számára, hanem azt is, hogy a szerződésnek átláthatónak kell lennie; elvárás, hogy a fogyasztónak módjában álljon egyértelmű és érthető szempontok alapján értékelni a számára a szerződéses rendelkezésből eredő gazdasági következményeket (C-26/13. sz. Kásler ügy, 75. pont). Az értelmezés megfelelően irányadó az irányelv 5. cikkére is. Az EU Bíróság a világos és érthető szerződéses feltétellel kapcsolatos követelményrendszer nemcsak a felperes által hivatkozott ügyben, hanem számos korábbi határozatban is körvonalazta (C-472/10. sz. Invitel ügy, 24-28. pontok; C-92/11. sz. RWE Vertrieb AG ügy, 51-53. pontok), így annak tartalma az árfolyamrést kikötő szerződéses feltétel sajátosságaitól függetlenül is jól meghatározható. Ez az általános

tartalom irányadó az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződési kikötések tisztességtelenségének vizsgálata során.

A Fogyasztói Irányelv hivatkozott rendelkezései az azt értelmező EU bírósági ítéletek alapján tehát a fogyasztónak olyan helyzetben kell lennie, hogy a fogyasztói szerződés és az annak részévé vált általános szerződési feltételek alapján egyértelműen azonosítani tudja, milyen körülmények változása milyen mértékben eredményezheti szerződéses kötelezettségeinek módosulását. A szolgáltatót ezen kötelezettségének teljesítése alól az sem mentesíti, ha ÁSZF-jei megfelelnek a kógens jogszabályi környezetnek, és azokat a pénzügyi felügyeleti hatóság egyébként ellenőrzi vagy jóváhagyja.

A Kúria e tekintetben osztja a másodfokú bíróság álláspontját, miszerint az egyoldalú szerződésmódosítás esetében a szerződésmódosítási jog gyakorlásának jogszerűsége, illetve a szerződésmódosítási jog szerződéses szabályozásának tisztességessége külön vizsgálandó.

c) A Fogyasztói Irányelv 4. cikk (1) bekezdésének sérelme

A felperes arra is hivatkozott, hogy a Fogyasztói Irányelv 4. cikk (1) bekezdésében foglaltakkal ellentétes a Törvény által kötött szempontrendszer alapján felállított megdönthető vélelem, mert az kizárja, hogy az eljáró bíróság a vélelem megdöntésére irányuló eljárás során az eset valamennyi körülményét figyelembe véve mérlegelje a szerződéses rendelkezés tisztességtelenségét vagy tisztességességét.

A Fogyasztói Irányelv 4. cikk (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy egy szerződési feltétel tisztességtelen jellegének megítélése során figyelembe kell venni az áruk vagy szolgáltatások természetét, amire vonatkozóan a szerződést kötötték, a szerződés megkötésének időpontjában fennálló összes körülményt, valamint a szerződés minden egyéb feltételét, illetve további szerződések feltételeit, amennyiben a vizsgált szerződés azoktól függ.

A Kúria hangsúlyozza, hogy a Törvény 4. § (1) bekezdésében meghatározott elvek nem a bíróságok mérlegelési jogkörét korlátozzák, hanem a jogszabályi vélelem és ehhez kapcsolódóan a szükséges felperesi bizonyítás tartalmát határozzák meg. A szerződéskötés körülményeinek - a Fogyasztói Irányelv 4. cikk (1) bekezdésében írtak szerinti - bizonyítási eljárás keretében történő feltárása csak akkor indokolt és szükséges, ha azok a jogvita érdemi elbírálására kihathatnának. Nem a Törvény rendelkezéseiből, hanem az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő ÁSZF rendelkezések tisztességtelenségének mint jogkérdésnek a jellegéből következik, hogy ilyen esetben a szerződéskötés körülményeinek vizsgálata szükségtelen.

d) A Fogyasztói Irányelv 7. cikkének sérelme

A felperes a Fogyasztói Irányelv 7. cikke értelmezésével kapcsolatban is indítványozta előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését. Álláspontja szerint a Törvény 7. § (7) bekezdésének a) pontja ellentétes a Fogyasztói Irányelvvel, mert kizárja a fogyasztók közvetlen, illetve közvetett, érdekképviselői szervezetek útján megvalósuló perbeli részvételét a Törvény 7. §-a alapján meginduló eljárásokban.

A Kúria e körben hangsúlyozza, hogy a Fogyasztói Irányelv 7. cikkében foglalt célkitűzések megvalósulása érdekében biztosított eljárások tekintetében – uniós igényérvényesítési szabályok teljes hiányában, vagy amennyiben azok az igényérvényesítés részletszabályait nem határozzák meg – a tagállamok széles körű autonómiát élveznek mindaddig, amíg az az EU Bíróság által kialakított egyenértékűség és tényleges érvényesülés elveinek megfelelnek (C-212/04. sz. Adeneler ügy, 95. pont; C-364/07. sz. Spyridon ügy, 126. és 149. pontok). A tagállami eljárási autonómia kiterjed arra is, hogy a tagállamok speciális eljárási rendben egyes szerződési feltételeket a törvény erejénél fogva, vagy az ellenkező bizonyításáig tisztességtelennek minősítsenek.

A Kúria kiemeli, hogy ilyen megoldás a magyar jogrendszerben a Törvény hatályba lépését megelőzően is létezett. A fogyasztóval kötött szerződésben tisztességtelennek minősülő feltételekről szóló 18/1999. (II.5.) Korm. rendelet 2. § d) pontja alapján, illetve a 2014. március 15-ét követően létrejött szerződések esetében a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: új Ptk.) 6:104. § (2) d) pontja alapján megdönthető vélelem szól olyan szerződéses rendelkezés tisztességtelensége mellett, amely alapos ok nélkül lehetővé tette a szerződés egyoldalú módosítását, vagy alapos ok melletti módosítás esetén kizárta a fogyasztó elállási vagy felmondási jogát. A Törvény hatályba lépését megelőző időszakhoz képest a jogi helyzet annyiban változott, hogy a jogalkotó a jogbiztonság és gazdaságosság szempontjaira tekintettel koncentrált eljárási rendet hozott létre a Törvény hatálya alá tartozó szerződéses rendelkezések tisztességtelenségének vizsgálatára.

A Kúria a vélelem megdöntésére irányuló eljárás tekintetében utal az AB határozat1-re, amely a Fogyasztói Irányelv célkitűzéseiből azt az értelmezést vezeti le, miszerint tömegesen felmerülő tisztességtelen szerződési feltételek esetén a tagállam jogalkotás útján is beavatkozhat, és az eljárási szabályokat oly módon alakíthatja ki, hogy a fogyasztók helyett az alperesszerepeljen a perben alperesként (Indokolás, [131]). Ezt az értelmezést erősíti meg az AB határozat2 is (Indokolás, [38], [41]).

A Fogyasztói Irányelv 7. cikk (2) bekezdése olyan kötelezettséget ír elő a tagállamok számára, hogy hatékony eljárásokat biztosítsanak jogos érdekekkel rendelkező személyek vagy szervezetek számára a fogyasztói szerződésekben általános használatra kidolgozott szerződési feltételek tisztességességének vitatására, illetve a tisztességtelen feltételek alkalmazásának megszüntetésére. A magyar jogrendszerben ilyen közérdekű keresetet szabályoz a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 209/B. §-a, illetve az új Ptk. 6:105. §-a. A Fogyasztói Irányelv nem ír elő olyan kötelezettséget a tagállamok számára, hogy ezen felül, a Fogyasztói Irányelv által megengedett módon létrehozott speciális eljárási típusokban a fogyasztók vagy képviselőik perbeli részvételét biztosítsák. A Törvény rendelkezései a fenti eljárásokat nem érintik, a jogos érdekekkel rendelkező fogyasztók és képviselőik semmilyen létező lehetőségét nem vonják el, azok érvényesülése a fogyasztók és képviselőik helyzetét nem teszi hátrányosabbá a korábbi állapothoz képest. Ennek megfelelően a fegyverek egyenlősége elvének sérelme ebben a kontextusban nem merül fel. Ez a megállapítás független attól, hogy az alperes az eljárásban milyen minőségében vesz részt.

A Kúria a másodfokú bíróság jogértelmezésével egyezően úgy ítéli meg, hogy a Fogyasztói Irányelv 7. cikk (2) bekezdésében felvázolt eljárási rend nem kizárólagos megoldás a tagállamok 7. cikk (1) bekezdése szerinti kötelezettsége teljesítésére.

A Kúria ugyancsak osztja a másodfokú bíróság álláspontját az uniós jogforrások különböző nyelvi változatainak felhasználásával kapcsolatban, amit az EU Bíróság a tagállami bíróságok számára az uniós jog értelmezése során követelményként is előír (283/81. sz. CILFIT ügy, 18. pont).

Mindezek alapján a Kúria másodfokú bírósággal egyező álláspontja szerint a Törvény 7. § (7) bekezdés a) pontja nem ellentétes a Fogyasztói Irányelvvel.

e) A Fogyasztói Irányelv 8. cikkének értelmezése

A felperes álláspontja szerint a Törvény a Fogyasztói Irányelvtől a fogyasztók javára eltérő szabályokat állapít meg, amelyek a Fogyasztói Irányelv 8. cikkének sérelmét is jelentik. Kifejti, hogy a fogyasztóvédelmi cél önmagában nem igazolhatja olyan sui generis eljárási szabályok előírását, amelyek korlátozzák az egyik felet jogai érvényesítésében, a perbeli bizonyításban.

A Kúria e körben utal az AB határozat1-re, amelyben az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Törvény sem a tisztességtelenség tartalma, sem annak jogkövetkezményei

tekintetében nem visszaható hatályú (Indokolás, [71]-[114]). Vagyis a Törvény a tisztességtelenség fogalma és jogkövetkezményei tekintetében olyan követelményeket tartalmaz, amelyek a felperest az uniós és magyar jog alapján – tekintettel az irányelv-konform értelmezés kötelezettségére – 2004. május 1-je óta terheltek. A Törvény anyagi jogi rendelkezései szempontjából tehát a Fogyasztói Irányelv 8. cikkének értelmezése nem releváns.

A Törvény eljárásjogi rendelkezéseivel kapcsolatban a felperes azt a konkrét kifogást fogalmazta meg, hogy azok korlátozzák az egyik felet jogai érvényesítésében, a perbeli bizonyításban. A Kúria csak utal az AB határozat1-ben kifejtettekre, miszerint a Törvény rendelkezései alapján a feleknek érdemi és valós lehetőségük volt megfelelő hatékonysággal előadni az ügyeket (Indokolás, [172]), illetve a bíróságoknak lehetőségük volt az eléjük vitt tény- és jogkérdések érdemi vizsgálatára (Indokolás, [173]). E körben megállapította azt is, hogy a Törvényben foglalt határidők a tisztességes eljáráshoz való jog szempontjából nem aggályosak (Indokolás, [145]-[174]), illetve a Törvény rendelkezései nem sértik a fegyverek egyenlőségének követelményét (Indokolás, [175]-[180]). Ezek az érvek az AB határozat2-ben is szerepelnek.

A Törvény rendelkezései ezért nem ellentétesek a Fogyasztói Irányelv 8. cikk által lehetővé tett magasabb szintű fogyasztói védelemre vonatkozó előírásokkal, figyelemmel a 4. cikk (1) bekezdésével és a 7. cikkel összefüggésben kifejtettekre is.

A Kúria ezt követően a felperes felülvizsgálati kérelmében hivatkozott, az EU-jogot nem érintő jogszabálysértéseket vizsgálta.

II. A Törvény hatálya alá tartozó ÁSZF rendelkezések tisztességtelenségével kapcsolatban állított jogszabálysértések

Az elsőfokú bíróság valamennyi, a per tárgyává tett ÁSZF rendelkezés tekintetében egyértelműen állást foglalt, szükség esetén azokat mondatonként vizsgálva döntött arról, hogy melyik rendelkezés tartozik megítélése szerint a Törvény hatálya alá, melyik nem.

Az elsőfokú ítélet ellen mind a felperes, mind az alperes fellebbezést nyújtott be. A felperes fellebbezése kizárólag a jogerős ítélet részbeni megváltoztatására irányult, nem támadta azokat az ítéleti megállapításokat, amelyek tekintetében az elsőfokú bíróság úgy foglalt állást, hogy az adott ÁSZF szabály nem tartozik a Törvény hatálya alá. Az alperes fellebbezése ezeket a rendelkezéseket nem érintette.

A másodfokú eljárás tárgyát tehát részben az képezte, hogy az elsőfokú bíróság által a Törvény hatálya alá tartozónak ítélt ÁSZF

rendelkezők tisztességtelenek-e (felperesi fellebbezés).

A Kúria rögzíti: azon ÁSZF rendelkezések, amelyeket az elsőfokú bíróság a Törvény hatálya alá tartozónak és egyben tisztességtelennek talált, egyértelműen beazonosíthatóak az elsőfokú bíróság ítélete alapján. Ezen ÁSZF rendelkezések mindegyike tekintetében a felperes fellebbezésében azt állította, hogy azok tisztességesek. A másodfokú bíróság ugyanakkor maradéktalanul osztotta e körben az elsőfokú bíróság álláspontját. A két ítélet kizárólag abban különbözik, hogy az elsőfokú bíróság a Törvény 4. § (1) bekezdés a)-g) pontjaiban foglalt valamennyi elv megsértését tételesen vizsgálta, míg a másodfokú bíróság csak az a) és e) pont megsértésére hivatkozott. Így tehát a mindkét fokú bíróság által egyezően tisztességtelennek talált ÁSZF rendelkezések egyértelműen beazonosíthatóak, a beazonosítatlanság - hatályon kívül helyezési okként - e körben nem valósult meg.

A Kúria először is a tekintetben foglalt állást, hogy a mindkét fokú bíróság által a Törvény hatálya alá tartozóak minősített ÁSZF rendelkezések tisztességtelenek-e. E körben előbb az állított eljárásjogi, majd az anyagi jogi jogszabálysértéseket vizsgálta.

1. Eljárásjogi jogszabálysértések

A felperes felülvizsgálati kérelmében sérelmezte, hogy a másodfokú bíróság a felperes fellebbezésében foglaltak vonatkozásában csak és kizárólag a Törvény 4. § (1) bekezdés e) pontjában foglalt átláthatóság elvének megsértését vizsgálta - és állapította meg az alapján az ÁSZF rendelkezések tisztességtelenségét -, a Törvényben szereplő további elvek vonatkozásában a fellebbezésben írtak elbírálatlanul maradtak.

A Kúria álláspontja szerint a másodfokú bíróság helyesen, a Törvény 11. §-ában írtakkal összhangban mutatott rá arra, hogy a Törvény 4. § (1) bekezdése konjunktív feltételeket ír elő, amelyek együttes megvalósulása esetén az egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó ÁSZF rendelkezések tisztességtelensége nem vélelmezhető. A Törvény nem állít fel sorrendet az elvek megvalósulásának vizsgálata tekintetében. Ezen szabályozási módra tekintettel a feltételek akár egyikének hiánya is a tisztességtelenség törvényi vélelmének megdöntése iránti kereset elutasítását eredményezi. Így az, hogy a jogerős ítélet a szerződéses kikötések átláthatóságát, az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvének megvalósulását vizsgálta és - szemben az elsőfokú bírósággal - mellőzte más elvek érvényesülését, nem teszi a jogerős ítéletet az indokolási kötelezettség megsértése miatt jogszabálysértővé.

2. Anyagi jogi jogszabálysértések

Az állított anyagi jogi jogszabálysértések kapcsán a Kúria álláspontja a következő.

A Kúria egyetért a felperessel abban, hogy a Törvény rendelkezései nem önmagukban, hanem az adott ÁSZF alkalmazási ideje alatt hatályos jogszabályi rendelkezések figyelembe vétele mellett értelmezendők, alkalmazandók. A Törvény rendelkezései a fogyasztói kölcsönszerződések (ideértve a pénzügyi lízingszerződést is) egyoldalú módosítására vonatkozó, 2004. május 1-je óta irányadó, ezt követően többször módosított, kiegészített szabályozás, az azok alapján kialakult, elsősorban a 2/2012.(XII.10.) PK véleményben, illetve a 2/2014. PJE határozatban kifejtett bírói jogértelmezésnek maradéktalanul megfelelnek. Erre utal a Törvény címe, és ezt támasztják alá az AB határozatl-ben kifejtettek is. Ebből következik, hogy a Törvény alkalmazása során figyelembe kell venni és alkalmazni kell - többek között - a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott, az adott időszakban irányadó jogszabályok rendelkezéseit és - szemben a másodfokú ítéletben kifejtettekkel - a 2/2012 (XII. 10.) PK véleményben és a 2/2014. PJE-ben foglaltakat. A Törvény nem felülírja, hanem összegzi a korábbi anyagi jogi szabályozást, annak bírói jogértelmezését. Ugyanakkor új, eddig nem létező törvényi vélelmet állít fel, részben speciális eljárási szabályokat megalkotva. A magyar jogi szabályozás, jogértelmezés az uniós szabályozáson, elsődlegesen a Fogyasztói Irányelven, illetve az azt értelmező, az EU Bíróság által kialakított joggyakorlaton alapul.

A fent kifejtettekből következően már a korábban hatályos jogszabályok rendelkezéseit is akként kellett értékelni, értelmezni, hogy az egyoldalú szerződésmódosítás ÁSZF-beli szabályozásának tisztességtelensége - függetlenül a régi Ptk. 209. § (6) bekezdésében írtaktól - vizsgálható.

A Kúria a 2/2012. (XII. 10.) PK véleményében már egyértelműen rámutatott, hogy a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: régi Hpt.) rendelkezései keretjelleggel hatalmazzák fel a pénzügyi intézményeket az egyoldalú szerződésmódosítás jogának kikötésére. A régi Hpt. rendelkezésének megfelelő ok-lista feltételek tisztességtelensége a 2/2014. PJE határozatban kifejtettekből következően is vizsgálható. Önmagában ugyanis az, miszerint az ok-listában foglalt feltételek maradéktalanul megfelelnek a jogszabályoknak, nem jelenti azt, hogy maguk az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó szerződéses feltételek ne lehetnének tisztességtelenek, annak vizsgálata pedig a bíróság hatáskörébe tartozik. A jogszabályban írtaknak maradéktalanul megfelelő ok-lista esetén is vizsgálandó ugyanis, hogy a vonatkozó szabályozás, maga a feltételrendszer a kötelezettségvállalás mechanizmusát szabályozza-e, az emelés lehetséges mértéke a fogyasztó számára felmérhető-e, ellenőrizhető-e, így megfelel-e az átláthatóság (ezen belül az ellenőrizhetőség), az egyértelmű és

érthető megfogalmazás elvének.

A fent kifejtettekből következően az a körülmény, hogy a vonatkozó szabályozás az ok-lista alkalmazását írta elő és nem rendelkezett a felülvizsgálati kérelem által hivatkozott „ok-okozati lista” alkalmazásáról, nem jelenti azt, hogy tisztességes szabályozás esetén erről ne kellett volna rendelkezni. Erre utal a 2/2014. PJE határozat 2. pontja, amely hivatkozik az EU Bíróság C-26/13. sz. Kásler-ügyben hozott ítéletében kifejtettekre is.

A fentiekből következően a régi Ptk. 239. §-ában írtaknak megfelelően nem lett volna kizárt részleges érvénytelenség megállapítása pl. akként, hogy a kamatemelésre vonatkozó ÁSZF rendelkezések tekintetében a keresetet elutasító, a díj és költségemelés vonatkozásában a keresetnek megfelelő döntés meghozatalára kerüljön sor. Ugyanakkor a Kúria úgy találta, hogy a vonatkozó, mindkét fokon eljáró bíróságok által a Törvény hatálya alá tartozónak tekintett ÁSZF rendelkezések sem a kamat, sem a költség vagy a díj egyoldalú módosítása tekintetében nem felelnek meg maradéktalanul a Törvény 4. § (1) bekezdés a)-g) pontjában felsorolt elveknek.

A felperes felülvizsgálati kérelmében általánosságban hivatkozott arra, hogy minden egyes, keresetükben megjelölt ÁSZF rendelkezés eleget tesz a Törvény 4. §-ában írt összes feltételnek. A Kúria utal a korábban kifejtettekre azzal kapcsolatban, hogy a Törvény 11. §-a alapján indított perben a felperes a Törvény 4. §-ában rögzített törvényi vélelmet eredményesen csak akkor tudja megdönteni, ha a 4. § (1) bekezdésében felsorolt valamennyi feltétel együttes teljesülését tudja bizonyítani.

A Kúria nem ért egyet a másodfokú bírósággal abban, hogy a felperes ne vonta volna kétségbe azt, hogy ÁSZF-jei nem érthetőek és nem átláthatóak. A per során (kereseti kérelmében, fellebbezésében, felülvizsgálati kérelmében) következetesen mindvégig azt állította, hogy a per tárgyává tett ÁSZF rendelkezések a Törvény 4. § (1) bekezdése szerinti minden követelménynek eleget tesznek.

A fentiektől eltekintve a Kúria osztotta a másodfokú bíróság álláspontját a tekintetben, hogy a per tárgyává tett ÁSZF rendelkezések nem felelnek meg maradéktalanul a Törvény 4. § (1) bekezdés a) és e) pontjában megfogalmazott elveknek.

A felperes felülvizsgálati kérelmében – többek között – azt állította ezzel összefüggésben, hogy a fogyasztókkal kötött szerződésekkel kapcsolatos azon elvárások, miszerint a rendelkezéseknek világosnak, érthetőnek kell lenniük, kizárja olyan banküzemeltetési szempontok szerződéses rögzítését, amelyek jellemzően nem érthetőek az átlagos ismeretekkel rendelkező fogyasztók számára.

A másodfokú bíróság – a felperes által sem vitatottan – helyesen mutatott rá, hogy az egyoldalú szerződésmódosítás jogintézményének alkalmazása csak lehetőség volt a pénzügyi intézmények számára. Amennyiben azonban éltek e lehetőséggel, úgy kellett szabályozniuk e kérdést az egyedileg meg nem tárgyalt szerződési rendelkezések között, illetve az ÁSZF-ben, hogy azok ne minősüljenek a régi, illetve az új Ptk. alapján tisztességtelennek. A tisztességes szabályozással összefüggésben támasztott, világos és érthető megfogalmazás olyan követelmény volt, amelyet mind a Fogyasztói Irányelv, és annak EU bírósági joggyakorlata, mind a magyar jog és bírósági joggyakorlat megkövetel. Az pedig, hogy e vonatkozásban mind az uniós, mind a magyar joggyakorlat fejlődött, nem jelenti azt, hogy már eredetileg is nem úgy kellett a vonatkozó rendelkezéseket helyesen értelmezni, ahogy azt a később hozott EU bírósági ítéletek (C-263/10. sz. Nisipeanu ügy, 32. pont; C-92/11. sz. RWE Vertrieb AG ügy, 58. pont), illetve az azokon alapuló kúriai elvi iránymutatások kifejtik.

A 2/2014. PJE határozat 2. pontja egyértelműen rögzíti, hogy mit kell érteni az átláthatóság és az azzal nagyon szorosan összefüggő egyértelmű és világos megfogalmazás követelménye alatt. Az olyan tartalmú ÁSZF rendelkezés felel meg a fenti követelményeknek, amely lehetővé teszi, hogy a fogyasztó megfelelően fel tudja mérni az általa vállalt kötelezettségeket, többlet-kötelezettsége keletkezésének indokait, változásának mechanizmusát, lehetséges mértékét. Ez azt is jelenti, hogy a fogyasztónak abban a helyzetben kell lennie, hogy a már bekövetkezett körülményváltozások konkrét mértékének ismeretében képes legyen ellenőrizni a reá nézve hátrányos és végrehajtott szerződésmódosítás indokoltságát, arányát, mértékét és így annak tisztességes, jogszerű voltát.

Önmagában az a felperesi hivatkozás, hogy a pénzügyi intézmények által elkészített nem nyilvános árazási elvek – amelynek vizsgálata egyébként jelen eljárásnak nem tárgya – lehetővé tették annak megítélését, miszerint az egyoldalú szerződésmódosításra jogszerűen került-e sor, nem teszi a vonatkozó ÁSZF rendelkezéseket tisztességesse. Ugyanis a tisztességtelenség megítélése szempontjából nem annak van jelentősége, hogy a pénzügyi felügyeletet ellátó hatóság milyen ismeretek birtokában volt, hanem annak, hogy a fogyasztó számára az átláthatóság biztosítva volt-e.

A felperes a világos és érthető megfogalmazás elvével kapcsolatban hivatkozott arra is, hogy a Törvény által szabályozott perjogi konstrukció nem teszi lehetővé annak bizonyítását, miszerint a konkrét szerződés megkötésekor adott tájékoztatás folytán a vonatkozó ÁSZF rendelkezések világossá, érthetővé váltak. Ezzel megfosztotta a felperest a vélelem megdöntésére szolgáló bizonyítékok előterjesztésének lehetőségétől, sértve a fegyveregyenlőség elvét.

A Kúria e körben utal a két vonatkozó AB határozatban kifejtettekre, amelyekben az Alkotmánybíróság egyértelműen úgy foglalt állást, hogy a Törvény által bevezetett pertípus, a részben speciális eljárásrend a tisztességes eljáráshoz fűződő jogokat nem sérti, így többek között a bizonyítékok előterjesztésének jogát nem korlátozza. Egyébként a fentiek bizonyítására a magyar jog és a Fogyasztói Irányelv által is ismert, szabályozott közérdekű keresetek esetén sincs lehetőség, amely szabályozással kapcsolatban eddig alkotmányossági, uniós jogi kételyek nem merültek fel.

Az Alkotmánybíróság a hivatkozott határozataiban abban a kérdésben is egyértelműen állást foglalt, hogy a Törvény által rendezett speciális perjogi szabályok nem vonják el a bíróságok döntési jogkörét, csak annak kereteit szabályozzák. Abból pedig - ahogy azt a felülvizsgálati kérelem állítja -, hogy a pénzügyi intézmények egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó ÁSZF rendelkezései nem feleltek meg a tisztesség követelményének, nem következik, hogy a bíróságok független jogalkalmazói tevékenységük gyakorlásában korlátozva lettek volna. Az egységesnek tűnő megítélés oka a Kúria szerint egyértelműen az, hogy a vonatkozó ÁSZF rendelkezések nem feleltek meg a tisztességesség magyar és uniós jog által meghatározott követelményének.

Ezért a Kúria nem tartotta szükségesnek, hogy a Törvény 4. § (1) bekezdés b)-d), f)-g) pontjaival összefüggésben a felperes által előadottakkal kapcsolatos álláspontját kifejtse.

III. Az alperes indokolt fellebbezésével támadott, az elsőfokú bíróság által nem a Törvény hatálya alá tartozónak ítélt ÁSZF rendelkezésekkel kapcsolatos felülvizsgálati kérelem

Az alperes fellebbezésében elsődlegesen annak megállapítását kérte, hogy minden, a per tárgyává tett ÁSZF rendelkezés - amit az elsőfokú bíróság ilyennek ítélt - a Törvény hatálya alá tartozik, ugyanakkor másodlagosan konkrétan megjelölte, hogy szemben az elsőfokú bíróság álláspontjával, mely ÁSZF-ek, mely időszakban alkalmazott rendelkezéseit tartja a Törvény hatálya alá tartozónak, milyen okból. A felperes fellebbezése e körben az elsőfokú bíróság megállapításait nem támadta.

A felperes felülvizsgálati kérelmében e körben azt állította, hogy a másodfokú bíróság ítélete a Pp. 220. § (1) bekezdés d) pontjában és 221. § (1) bekezdésében foglaltakba ütközik, ezért a jogerős ítélet jogszabálysértő. Hivatkozott arra is, hogy az nem végrehajtható, mivel nem azonosítható be egyértelműen, hogy mely ÁSZF rendelkezések tartoznak a másodfokú bíróság megítélése szerint a Törvény hatálya alá, melyek nem, szemben az elsőfokú bíróság

ítéletében írtakkal.

A Kúria a fenti körben a felperes álláspontját osztotta az alább kifejtett indokolás mellett.

A Kúria hangsúlyozza, a Törvény hatálya alá tartozó perekben egyértelműen tisztázni kell, hogy a per tárgyává tett ÁSZF rendelkezés a Törvény hatálya alá tartozik-e, vagyis egyoldalú kamat-, költség, díjemelést tesz-e lehetővé vagy sem. Nem tartoznak ugyanis a Törvény hatálya alá az egyéb, a fenti körbe nem tartozó ÁSZF rendelkezések, amelyek vonatkozásában nem érvényesül a Törvény által felállított vélelem, és amely rendelkezések tisztességtelensége a Törvény által szabályozott perben nem vizsgálható. Abban a kérdésben történő egyértelmű állásfoglalás, hogy az adott ÁSZF rendelkezés a Törvény hatálya alá tartozik-e, a bíróság hivatalbóli kötelezettsége a kereset, az ellenkérelem, illetve a fellebbezés (csatlakozó fellebbezés) és fellebbezési ellenkérelem keretei között.

A fenti szabályozás következménye, hogy a kereset elutasítása az ítélet indokolásában kifejtettekben következően alapulhat egyrészt azon, hogy a felperesnek nem sikerült megdöntenie a Törvény által felállított tisztességtelenség vélelmét, másrészt azon, hogy az adott ÁSZF rendelkezés nem tartozik a Törvény hatálya alá. Az elsőként említett esetben a tisztességtelennnek talált ÁSZF rendelkezések alapján a fogyasztót fizetési kötelezettség nem terheli, úgy kell tekinteni, hogy ezek a rendelkezések nem részei az ÁSZF-nek. A második esetben az adott ÁSZF rendelkezés mindaddig tisztességesnek tekintendő, amíg jogerős ítélet – külön eljárásban – annak tisztességtelenségét meg nem állapítja. Ez azt jelenti, hogy az adott rendelkezések alapján mindaddig, amíg külön perben a tisztességtelenséget megállapító, az adott fogyasztóra kiható hatályú jogerős határozat meghozatalára nem kerül sor, a fogyasztót fizetési kötelezettség terheli, az adott ÁSZF rendelkezés érvényesen a fogyasztói szerződés része. Ebből következően kiemelt jelentősége van annak (például az elszámolás során), hogy a felperes által a per tárgyává tett ÁSZF rendelkezések a Törvény hatálya alá tartoznak-e, vagy sem. Ennek elbírálása különösen összetett feladat akkor, ha a felperes sokféle, különböző időszakokban alkalmazott, eltérő tartalmú ÁSZF-ekkel rendelkezik, olyanokkal, ahol a Törvény hatálya alá tartozó rendelkezések más tartalmú rendelkezésektől nem minden esetben elkülönülten jelennek meg.

Az alperes fellebbezése 4. pontjában azt állította, hogy a Törvény hatálya alá tartozik minden, a per tárgyává tett ÁSZF rendelkezés. Ezen álláspontját kellően nem indokolta meg. Előadása e körben az volt, hogy azok „egységesen” értelmezendők, értékelendők, de hogy miért, mi okból, azt kizárólag az egyoldalú szerződésmódosítással

kapcsolatos felmondási jogra, illetve az egyoldalú tájékoztatásra vonatkoztatva indokolta. Így tehát - figyelemmel a Pp. 252. § (1) bekezdésében, valamint 235. § (1) bekezdésében írtakra - úgy kell tekinteni, hogy a jogszabályoknak megfelelő tartalmú, joghatályos fellebbezés egyrészt az egyoldalú szerződésmódosítással összefüggő felmondási joggal, az arról történő tájékoztatásra vonatkozó szabályokkal összefüggésben, másrészt a fellebbezés 5. pontjában tételesen megjelölt, egyenként megindokolt egyes ÁSZF rendelkezések tekintetében került előterjesztésre. Így a fenti körön kívül eső, minden olyan elsőfokú ítéleti megállapítás, amely szerint a vonatkozó ÁSZF rendelkezés nem tartozik a Törvény hatálya alá első fokon jogerőre emelkedett.

A Kúria úgy ítélte, a másodfokú ítélet indokolásából nem állapítható meg egyértelműen, hogy mely, az alperes fellebbezésében konkrétan vitatott ÁSZF-ek, mely időszakban alkalmazott rendelkezéseit találta a másodfokú bíróság a Törvény hatálya alá tartozónak, s melyeket nem. A másodfokú bíróság nem jelölte meg tételesen, hogy mely ÁSZF rendelkezéseket tekinti olyanoknak, amelyek az egyoldalú szerződésmódosításról történő tájékoztatással, illetve az amiatt történő felmondás jogával kapcsolatosak, és amelyeket, mint a Törvény hatálya alá tartozókat tisztességtelennek talált. Ezen érveléssel egyébként a Kúria - figyelemmel a Gfv.VII.30.371/2014/5. sz. ítéletben írtakra - érdemben egyetértett.

A másodfokú bíróság ítélete indokolásának 18. és 19. oldalán általános jelleggel sorolta fel, hogy milyen kérdéskört szabályozó ÁSZF rendelkezéseket tekint a Törvény hatálya alá tartozónak és melyeket nem. Ezen felsorolások azonban nem kellően pontosak. A két csoportba sorolt feltételek között, egymást átfedő rendelkezések is vannak, ahogy arra a felperes a felülvizsgálati kérelmében rámutatott. A másodfokú ítélet szerint például a Törvény hatálya alá tartozik „a szerződéskötés után felmerült közterhek és költségek - ide értve a biztosítási szerződéssel kapcsolatos költségekre vonatkozó rendelkezést is - fogyasztóra történő áthárítása”. Nem tartozik ugyanakkor a Törvény hatálya alá, többek között a „lízingtárgy használatával kapcsolatos, nem a felperestől függően emelt költségek viselésének szabályai”.

Egy bírósági ítélettel szemben alapvető elvárás, hogy a döntés egyértelmű legyen. A korábban ismertetettekre is tekintettel, az adott pertípusban nem az ítélet rendelkező részéből, hanem annak indokolásából lesz egyértelműen megállapítható a bíróság döntésének jogkövetkezménye. A Törvény által szabályozott perben akkor tekinthető úgy, hogy a jogerős ítélet eleget tesz a Pp. indokolási kötelezettséggel kapcsolatos elvárásainak, ha az ítélet indokolása alapján egyértelműen beazonosítható, mely ÁSZF rendelkezések, mely okból tartoznak a Törvény hatálya alá, és melyek nem. Amennyiben az

adott ÁSZF rendelkezés a Törvény hatálya alá tartozik, egyértelműen állást kell foglalni a tekintetben is, hogy az a Törvény 4. § (1) bekezdés a)-g) pontjaiban felsorolt elveknek maradéktalanul megfelel-e. Ha a jogerős ítéletből nem állapítható meg egyértelműen, beazonosítható módon, hogy mely rendelkezések tartoznak a Törvény hatálya alá, melyek nem. Ez nemcsak a Pp. 221. § (1) bekezdésében foglaltak megsértését jelenti, hanem végrehajthatatlanná is teszi az ítéletet, például az elszámolás során bizonytalanságot okozhat. Azt, hogy mely ÁSZF rendelkezések tartoznak a Törvény hatálya alá nem az elszámolás során, hanem jelen eljárásban kell egyértelműen beazonosítható módon eldönteni.

A Kúria a fenti körben nem látott lehetőséget arra, hogy a tisztességes eljáráshoz fűződő elv sérelme nélkül maga döntsön a másodfokú bíróság helyett, mely az alperes fellebbezésében vitatott és tételesen megindokolt ÁSZF rendelkezések tartoznak a Törvény hatálya alá, melyek nem.

A Kúria mindezek alapján egyetértett a jogerős ítéletben kifejtettekkel azzal kapcsolatban, hogy a nem vitatottan mindkét fokú bíróság által a Törvény hatálya alá tartozónak ítélt ÁSZF rendelkezések tisztességtelenek, így e körben a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta. Ugyanakkor az alperes fellebbezésében tételesen, indokolással ellátva megjelölt ÁSZF rendelkezések körében született másodfokú döntést jogszabálysértőnek találta. A jogerős ítéletet e tekintetben a Pp. 275. § (4) bekezdésének alkalmazásával hatályon kívül helyezte és a másodfokú bíróságot e körben új eljárásra és új határozat hozatalára utasította.

Az új eljárásban a másodfokú bíróságnak - a Pp. 252. § (1) bekezdésében írtak maradéktalan figyelembe vétele mellett - az alperes fellebbezésében tételesen, indokolással ellátva megjelölt ÁSZF rendelkezések tekintetében egyenként - szükség esetén akár mondatonként - kell állást foglalnia a tekintetben, hogy az adott ÁSZF rendelkezés a Törvény hatálya alá tartozik-e vagy sem. Ha úgy ítéli: az adott ÁSZF rendelkezés a Törvény hatálya alá tartozik, indokolnia szükséges, hogy az maradéktalanul megfelel-e a Törvény 4. § (1) bekezdés a)-g) pontjában felsorolt elveknek, ha nem, milyen elvet sért.

A Törvény által szabályozott pertípus sajátosságára tekintettel a Kúria a pernyertesség, pervesztesség arányát nem tudta megállapítani, így a felülvizsgálati eljárásban felmerült perköltséget a Pp. 275. § (5) bekezdés alkalmazásával csak megállapította, annak viseléséről a másodfokú bíróságnak kell döntenie. Az ügyvédi munkadíj mértékét a kifejtett ügyvédi tevékenységgel arányosan, az alperes által csatolt megbízási szerződésben megjelölt összeget mérsékelve állapította meg a

bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003.(VIII.22.) IM rendelet megfelelő alkalmazásával, amely összeg az ÁFA-t is tartalmazza. Figyelembe vette a felperes által lerótt 3.500.000 Ft felülvizsgálati eljárási illetéket is.

Budapest, 2015. február 26.

Dr. Vezekényi Ursula sk. a tanács elnöke, Dr. Osztovits András sk. előadó bíró, Dr. Pethőné dr. Kovács Ágnes sk. bíró

A kiadmány hitelével:

/Seres Józsefné/
bírósági tisztviselő